

Inflacija u Hrvata

Nedavno povećanje cijene kruha uzбудilo je hrvatsku javnost. Vlada priznaje da je nemoćna, ali da će zabraniti izvoz pšenice ako se nastavi započeta rabota glede cijena kruha. Već nam stižu najave kako će se inflacija u drugoj polovici ove godine kretati na razini od 3%. Bojazan da će i drugi, posebno iz prehrambene industrije, pratiti svojim cijenama cijenu kruha sasvim je očekivana. Sjećanja na inflaciju nisu izbljedila. Kuna još uvijek nije dobila pravo građanstva ma koliko bila stabilna u odnosu na druge referentne valute. Mnogi, među kojima je i autor ovih redaka, ne vjeruju da je moguće dugoročno održati ovaj tečaj.

Zašto?

Po mome mišljenju inflacija nije napustila ove prostore. Njezina dinamika se ne ogleda u rastu cijena, njezina se dinamika treba promatrati – i identificirati – putem stopa rasta domaćeg proizvoda, odnosno putem stope nezaposlenosti, inozemnog duga..... Činjenica da preko deset godina nezaposlenost u Hrvatskoj iznosi gotovo 300.000 nezaposlenih indikator je sama po sebi.

Kako onda uspjevamo zadržati rast cijena? - primjerno je pitanje.

Cijela priča je vrlo jednostavna. Uvozimo više nego što izvozimo. Od toga danas imaju svi koristi. Što će biti sutra to je, za mnoge, tek sporedno pitanje.

Podimo redom.

Veći uvoz roba znači da je raspoloživi proizvod veći od domaćeg upravo za iznos deficita robne razmjene. Veći raspoloživi proizvod znači da ste uvezenu robu dobili uz obveze plaćanja u budućnosti. Ukoliko ste, prak, prodali dio obiteljskog srebra upravo obiteljskim srebrom ste platili više uvezenu robu.

Sušтина je upravo u deficitu robne razmjene s inozemstvom. Naime, putem deficita povećavate ponudu roba pa ste u mogućnosti da po stabilnim cijenama zadovoljite rastuću potražnju (koja djelom potječe od rasta kredita stanovništvu).

Od rastućeg deficita robne razmjene ima koristi i država koja ubire veće poreze jer je porezni sustav potrošnog tipa i "ravnopravnost" uvezene robe ostvaruje se njezinim oporezivanjem porezom na dodanu vrijednost. Kako je dodana vrijednost cjelokupna cijena uvezene robe znači da cjelokupni deficit robne razmjene s inozemstvom predstavlja poreznu osnovicu. Ovom svakako valja pripisati i dio carina, te dio trošarina. Veći porezni prihodi smanjuju deficit proračuna, pa, prema tome, što je veći deficit to je bolja krvna slika proračuna.

I konačno, tečaj kune koji je apreciran izravno smanjuje cijenu uvezene robe izraženu u kunama pa je tečaj, prema tome, izravno u funkciji stabilizacije cijena. Što više tečaj aprecira to je rast

cijena manji. Dovoljno snažnom aprecijacijom tečaja mogle bi se cijene i smanjiti.

S druge, pak, strane centralna banka raspolaže deviznim pričuvama većim od novčane mase pa je u mogućnosti da odredi tečaj sukladno svojim ciljevima, a koji ne moraju, i nisu, istovjetni rastu privredne aktivnosti i smanjenju nezaposlenosti.

Obiteljsko srebro i povjerenje vjerovnika temeljni je razlog zašto cijene ne rastu. Međutim, dugovi će se morati vratiti a nužna stopa rasta društvenog proizvoda, da bi servisirale obveze prema vjerovnicima i prema inozemnim investitorima, iznosi više od 8%. O tome nitko ne govori.

To su, grubo rečeno, razlozi zašto je neizvjesnost glede inflacije velika pa, prema tome, građani su u pravu kada sumnjičavo promatraju gospodarska zbivanja u Hrvatskoj.